

Sp. zn. 6599/2017/VOP/PF
Č. j. KVOP-2887/2019
Datum 17. ledna 2019

Vážený pane A.,

ráda bych Vás seznámila se závěry, ke kterým jsem dospěla při šetření zahájeném na základě Vašeho podnětu ve věci nízké výše invalidního důchodu.

Šetřením jsem v postupu České správy sociálního zabezpečení (dále také „ČSSZ“) zjistila pochybení, které spočívalo v nesprávném stanovení data vzniku invalidity. Pochybení ČSSZ při evidenci dob studia jsem nezjistila.

Náprava pochybení ČSSZ vedla ke zvýšení invalidního důchodu III. stupně na 11.401 Kč měsíčně (v roce 2018) a přiznání doplatku invalidního důchodu III. stupně v celkové výši 333.746 Kč.

Ve svém podnětu jste mě žádal o posouzení výše invalidního důchodu, neboť Vám ČSSZ v roce 2017 vyplácela invalidní důchod pro invaliditu III. stupně ve výši cca 5.518 Kč. V podnětu jste poukazoval na zdravotní obtíže, které byly přítomny již v dětském věku. V důsledku závažného zdravotního stavu a častých pobytů v psychiatrické léčebně jste nebyl schopen soustavné výdělečné činnosti, a tudíž Vám ČSSZ přiznala tomu odpovídající výši invalidního důchodu. K podnětu jste přiložil přehled zaměstnání, evidence na úřadu práce a hospitalizací. Z přehledu vyplynulo, že jste studoval na střední škole v období od 2002 až 2006. Studium jste ukončil maturitní zkouškou. Z osobního listu důchodového pojištění však vyplynulo, že ČSSZ u Vás v letech 2004 a 2005 žádnou pojistnou činnost neevidovala.

Na základě těchto informací jsem se rozhodla zahájit podle ustanovení § 14 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, šetření ČSSZ, jehož předmětem bylo posouzení výše invalidního důchodu. Vedoucí odboru sociálního zabezpečení Kanceláře veřejného ochránce práv požádal ČSSZ o kopii spisové dokumentace.

Ze spisové dokumentace jsem zjistila, že ČSSZ při hodnocení doby pojištění vycházela mimo jiné z údajů uvedených v žádosti o invalidní důchod ze dne 10. 11. 2010, kde je uvedeno, že jste studoval v období od 1. 9. 2001 do 19. 9. 2006 na střední škole X. Do žádosti jste však ještě uvedl, že v roce 2004 až 2005 jste studium na škole ze zdravotních důvodů přerušil. Z tohoto důvodu ČSSZ na osobním listu důchodového pojištění žádnou pojistnou činnost v letech 2004 a 2005 neevidovala.

ČSSZ reagovala na zahájení šetření tím, že prošetřila dobu Vašeho studia na střední škole. Zjistila přitom, že jste studoval od 3. 9. 2001 do 31. 8. 2006 na střední škole X. bez přerušení, pouze jste opakoval jeden ročník. Tuto skutečnost pak ČSSZ následně promítla do získaných dob pojištění.

Ze spisové dokumentace dále vyplynulo, že jste byl uznán invalidním ve III. stupni invalidity od 10. 11. 2010, tj. ode dne podání žádosti o invalidní důchod. Posudkový lékař jako příčinu Vašeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu označil zdravotní postižení uvedené

v kapitole V., položce 3, písm. e) přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity¹ - schizoafektivní psychóza s opakovanými hospitalizacemi v psychiatrické léčebně (dále také „PL“).

Ze spisové dokumentace (tiskopisu T400 ze dne 24. 11. 2010) dále vyplynulo, že jste byl opakovaně od svých 15 let hospitalizován v psychiatrické léčebně. Zprvu jste byl hospitalizován pro depresivní syndrom. Po hospitalizaci v roce 2003 jste byl propuštěn z PL s diagnózou bipolární afektivní poruchy. V roce 2004 jste byl v PL poprvé hospitalizován pro schizoafektivní poruchu.

Na základě těchto skutečností jsem vyzvala ČSSZ k zaslání vyjádření. Konkrétně jsem žádala o vysvětlení důvodů, proč si posudkový lékař při posouzení zdravotního stavu ze dne 14. 12. 2010 nevyžádal propouštěcí zprávy z PL, zejména propouštěcí zprávu z hospitalizace v roce 2004, kdy byla u Vás poprvé diagnostikována schizoafektivní porucha. Zdůraznila jsem, že skutečnost, že jste byl opakovaně hospitalizován v PL, byla zaznamenána v tiskopisu T400 vypracovaném MUDr. B., lékařkou PL Y.

Na základě této výzvy dala ČSSZ podnět k vyvolání mimořádné kontrolní lékařské prohlídky se zaměřením na možnost stanovení dřívějšího data vzniku invalidity.

Výsledkem mimořádné kontrolní lékařské prohlídky (posudek o invaliditě ze dne 9. 8. 2018) bylo posunutí data vzniku invalidity k 28. 4. 2008. Posudková lékařka ČSSZ při mimořádné kontrolní lékařské prohlídce Vašeho zdravotního stavu došla k závěru, že od 28. 4. 2008 jste byl částečně invalidní a od 23. 12. 2010 pak invalidní ve III. stupni invalidity.

Na základě započtení doby studia a posunutí data vzniku invalidity jste splnil podmínky pro přiznání invalidního důchodu v mimořádných případech dle ustanovení § 42 zákona o důchodovém pojištění², ve znění účinném do 31. 12. 2009. ČSSZ Vám proto znovu stanovila zvýhodněnou výši důchodu.

Dle zákona o důchodovém pojištění invalidní důchod v mimořádných případech, tj. v mimořádné výši náleží mladému invalidnímu důchodci mladšímu 28 roků jen tehdy, je-li přiznáván před 18. rokem věku nebo je-li období od 18 let věku do vzniku nároku na invalidní důchod kryto dobou pojištění nebo doba, která není kryta dobou pojištění, je kratší jednoho roku. Za dobu pojištění se přitom pro tyto účely považuje i celá doba studia na střední nebo vysoké škole v České republice po ukončení povinné školní docházky, doba, po kterou byl pojištěnec veden v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání, a náhradní doba pojištění, i když doba pojištění netrvala ani jeden rok.³

Smyslem invalidního důchodu v mimořádných případech je garance určité nejnížší výměry osob, které z důvodu vzniku invalidity v mladém věku nemohly v dostatečné míře přispívat na své důchodové pojištění a měly v rozhodném období jen nízké výdělky, nebo dokonce nevykazují žádný výpočtový základ. Invalidní důchod v mimořádných případech nevychází z výdělků dosahovaných pojištěncem před vznikem invalidity, ale je určen procentním podílem z výpočtového základu, který je stanoven ze všeobecného vyměřovacího základu,

1 Vyhláška č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity.

2 Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

3 Srov. ustanovení § 40 odst. 3 a § 42 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2009.

který o dva roky předchází roku přiznání invalidního důchodu vynásobeného přepočítacím koeficientem.⁴ Výši všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok stanoví prováděcí předpis, a to ve výši průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za kalendářní rok.

Jelikož jste po došetření dob pojištění splnil výše uvedené podmínky, tj. invalidním jste byl uznán před dosažením 28 roků a období od 18 let věku do vzniku nároku na invalidní důchod, které není kryto dobou pojištění, je kratší než jeden rok, vznikl Vám nárok na invalidní důchod v mimořádné výši.

ČSSZ Vám rovněž přiznala doplatek invalidního důchodu ve výši 333.746 Kč za posledních pět let nazpět ode dne započtení doby studia.⁵

Vážený pane A., v podnětu jste namítal nízkou výši invalidního důchodu. Vzhledem k tomu, že výsledkem mého šetření je zvýšení invalidního důchodu z částky 5.772 Kč, která Vám náležela v roce 2018, na částku 11.401 Kč (od roku 2019 bude částka opět zvýšena v důsledku valorizace důchodů) a vyplacení doplatku invalidního důchodu, své šetření končím podle ustanovení § 18 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

4 Ustanovení § 42 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění: Výše procentní výměry invalidního důchodu osoby uvedené v odstavci 1 činí měsíčně 45 % výpočtového základu; pro účely stanovení výpočtového základu se za osobní vyměřovací základ považuje všeobecný vyměřovací základ, který o dva roky předchází roku přiznání invalidního důchodu, vynásobený přepočítacím koeficientem (§ 17 odst. 4) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Pro výši základní výměry tohoto důchodu platí § 41 odst. 1 obdobně.

5 Dle ustanovení § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění se důchod, který byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. **Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení;** pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.